

UDK 821.111(417)-31
En-105

Versta iš:
Anne Enright
The Gathering
Published by Jonathan Cape, 2007

Švietimo ir kultūros GD

Programa „Kultūra“

„With the support of the
Culture Programme (2007–2013) of the European Union“

ISBN 978-5-417-01044-6
ISSN 1822-721X

Copyright © Anne Enright, 2007
© Vertimas į lietuvių kalbą,
Jurga Grunskienė, 2012
© Vertimas į lietuvių kalbą,
Vaida Keleras, 2012
© Vertimas į lietuvių kalbą,
Rima Rutkūnaitė, 2012
© MINTIS, 2012

1

Noriu aprašyti, kas įvyko senelės namuose vasarą, kai man buvo aštuoneri ar devyneri, tik nesu tikra, ar tai išties būta. Abejotiną įvykį reikia paliudyti. Jaučiu, kaip viduje gelia. Nė nežinau, kaip tą potyrį pavadinus. Pasityčiojimu iš kūno, sakyčiau? Bet iš kūno beveik nieko neliko, o kaulams argi tas gėlimas svarbu?

Mano brolis Lijamas mylėjo paukščius ir, kaip dažnas berniūktis, mėgo rinkti negyvų paukščių kaulus. Aš neturiu jokio sūnaus, todėl, pamačiusi ant žemės kokią kaukolytę ar griaučius, kaskart stabteliu ir prisimenu Lijamo žavėjimąsi subtilia skeleto sandara. Šarkos plaštakų užuomazgos – kauleliai, kyšantys iš po pasišiaušusių plunksnų, trumpučiai, balti ir švarūs. *Švarūs* – štai kaip sakome apie kaulus.

Dukras, žinoma, miške visada įspėju neužminti ant pelės kaukolytės ar negyvo kikirio, yrančio sodo pakraštyje. Pati nelabai suvokiu, kodėl. Nors jūros pakrantėje kitąkart aptinkame kokią nors sepijos kriauklę, tokią skaisčią, kad nejučia įsikišu į kišenę, o mano pirštai nesiliauja glamonėje slaptingo balto skliauto.

Nevalia šmeižti mirusiųjų, mąstau, galima tik juos užjausti.

Todėl mintyse Lijamui piešiu tokį vaizdą: akmenuota pakrante, siauru smėlio ruožu, bėga abi mano dukrelės, danguje kaupiasi audros debesys, nuo jų petelių smukčioja paltukai.

Paskui šį paveikslą ištrinu. Užsimerkiu ir leidžiuosi užliūliuojama bangų mūšos. Atsimerkusi kviečiu mergaites prie automobilio.

Rebeka! Emile!

Aš nežinau tiesos arba nežinau, kokiais žodžiais ją papasakoti – ne taip svarbu. Ne kažin ką turiu: pasakojimai, naktimis į galvą toptelėjusios mintys ir netikėtos nuojautos, dar labiau didinančios abejones. Bet tai tik svaičiojimai. *Ji mylėjo jį! Ji turėjo jį mylėti!* Laukiu ryto aušros – po bemiegės nakties galva bus blaivesnė. Kol šeima ramiai sau miega viršuje, dėliuju žodžius į grakščius sakinius – švarius, baltus kaulėlius.

2

Būna dienų, kai motinos išvis neprisimenu. Žiūriu į jos fotografiją, bet vaizdas išskysta. Arba kartu praleidžiame puikią sekmadienio popietę, o kai pasisuku eiti, ji prasisunkia pro mane lyg vanduo.

– Sudie, – sako ji ir ima blukti. – Sudie, mano brangiausiaji mergyte, – ir atkiša pabučiuoti seną, suvytusį veidą. Iki šiol tai mane beprotiškai siutina. Siutina, kad štai ji ir vėl išnyks, kai tik pasisuksiu, o kai vėl pakelsiu akis, matysiu tik jos siluetą. Jei nusipirktų naują palatą, susitikusi ją gatvėje neatpažinčiau. Jei mano motina padarytų nusikaltimą, niekas negalėtų paliudyti, kad ją matė.

– Kur mano piniginė? – nuolat klausdavo, kai dar buvome vaikai. Arba: kur raktai, kur akiniai. – Ar nematėte mano piniginės? – Tą akimirką, kelias sekundes, aiškiai matydavome, kaip ji bėgioja iš koridoriaus į svetainę, iš ten – į virtuvę, tada vėl atgal. Stengėmės žiūrėti ne į ją, o pro šalį, bet vis tiek

mūsų nerimas, savotiška kolektyvinė kaltė nė kiek nemažėjo; mūsų akys naršė po patalpą, nors puikiai žinojome, kad jos neužklius už rudos, išsipūtusios piniginės, net jei ji ir būtų aiškiai matoma.

Tada Bei aptikdavo ją. Visuomet kuris nors vaikas moka ne tik dairytis, bet ir pamatyti. Ramiausias vaikas.

– Ačiū, mano gerute.

Teisybę pasakius, mano motina yra tokia blanki būtybė, kad greičiausiai ir pati savęs neatpažįsta. Štai vedžiodama smiliumi senoje fotografijoje neranda savęs tarp daugybės mergaičių. Iš visų jos vaikų būtent aš esu panašiausia į jos motiną, savo senelę Adą. Viskas taip painu.

– Sveika, – atidariusi prieškambario duris ištarė ji tą dieną, kai sužinojau apie Lijamą.

– Sveika, mieloji, – juk taip sveikinamasi ir su kate. – Nagi, užėik užėik, – ragina stovėdama tarpduryje ir nesitraukdama į šalį.

Ji tikrai žino, kas esu, tik mano vardas išgaravo. Jos akys laksto į šalį ir vieną po kito braukia vardus iš sąrašo.

– Sveika, mamyte, – sakau tikėdamasi, kad greičiau atsikvošės. Tada prasibraunu pro ją į koridorių.

Namas mane atpažįsta. Jis kaskart vis mažesnis negu jį prisimenu; sienos dar arčiau viena kitos, dar painiau išdėstyta nei menu. Kaip visada ankšta.

Man už nugaros motina praveria svetainės duris.

– Gal norėtum ko nors išgerti? Puodelį arbatos?

Bet į svetainę eiti nenoriu. Aš juk ne svečias. Tai juk ir mano namai. Gyvenau čia, kai namas augo, valgomasis įlindo į virtuvę, o virtuvė prarijo vidinį kiemelį. Apie šią vietą nuolat sukasi mano sapnai.

Ne, gyventi čia nebetkinu. Tai netgi ne namas, o nesibai giančių priestatų kompleksas. Pro kitas duris, braunantis palei

sukabintus paltus ir dulkių siurblius kamarėlėje šalia virtuvės, galima patekti į pirmo aukšto tualetą. Parduoti namo nepar-duosi, kartais pagalvoju, nebent žemės sklypą. Telieka viską nugriauti ir pasistatyti naują.

Gelsva citrusų spalva neseniai perdažytoje virtuvėje tvy-rantis ankstesnis, nors ir silpnas, bet vis tiek šleikštus kvapas iškart trenkia į nosį. Spintelės prikimštos senų paklodžių, elektrinio virintuvo spiralė apaugusi kalkėmis ir apskretusi; šaltai blizga krėslo ranktūriai, per daugelį metų nugludinti jame sėdėjusio tėvo rankų. Mane supykina, bet netrukus šio kvapo nebeužuodžiu. Tai mes. Tai mūsų pačių kvapas.

Einu pasiimti virdulio iš galinio bufeto, bet kai atsuku vandens čiaupą, rankovės atvertas už jo užsikabina ir sušlam-pa. Papurtau ranką, pripylusi įjungiu virdulį į elektros lizdą, paskui nusivelku lietpaltį, išverčiu šlapią rankovę ir džiovinu kratydama ją ore.

Šiuos mano keistus, kažką primenančius mostus stebi motina. Ji eina prie arčiausios spintelės, kur ant lėkštutės pa-dėtos tabletės. Užsigalvojusi nedrąsiai vieną po kitos dedasi į burną. Pakelia galvą ir ryja neužsigerdama, o aš šluostau kitos rankos delnu sušlapusią ranką, paskui ta pačia drėgna plašta-ka persibraukiu plaukus.

Galiausiai į burną nukeliauja paskutinė žalia piliulė, mo-tina sustingsta ir mėšlungiškai bando ją nuryti. Žvilgteli pro langą. Tada prisiminusi mane atsisuka.

– Kaip tau sekasi? Brangioji?

„Veronika! – norisi garsiai sušukti. – Juk davei man Veronikos vardą!”

Bent būtų matoma, pagalvoju. Tada užspeisčiau ją, leis-čiau jai suprasti, kas iš tikrųjų nutiko, kaip tai baisu, ką ji pa-darė. Bet ji tebėra netikra, nepagaunama, pernelyg mylima.

Atėjau jai pasakyti apie surastą Lijamo kūną.

– Kas tau?

– Ak, mama...

Paskutinį kartą šioje virtuvėje verkiau būdama septynio-likos, tokio amžiaus tarsi nederėtų žliumbti. Tačiau mūsų šeimoje buvo viskas kitaip, nes bet kuriuo metu galėjai būti bet kurio amžiaus. Perbraukiu šlapią ranką stalviršį iš pušies medienos ir jis sublizga kaip plastikas. Pasisuku į ją nutaisiusi atitinkamą išraišką, derančią tokiam liūdnam atvejui (jau-čiu ir kažkokią piktdžiugą savo pačios veide), bet ji, sušukusi „Veronika!“, – staiga atsikvoši ir lėkte nulekia prie virdulio.

Suima už bakelito rankenos, chromuotas virdulio pavir-šius aprasojęs nuo vandens garų, neištraukusi kištuko iš lizdo, kilsteli dangtį, šliūkšteli vandens į arbatinį – kad sušiltų.

Jis net nemėgo jos.

Sienoje, virš durų, yra ženklas, likęs nuo peilio, kurį Lijamas sviedė į motiną, visi paskui juokėsi, aprėkė jį. Aplink yra ir daugiau neaiškios kilmės žymių ir įdubų. Bet ši – ypač įsidėmėtina. Ją padarė Lijamas, kai motina linktelėjo, ir kai-pmat visi ėmė riaumoti.

Kažin ką ji jam tada pasakė? Ką šiaip ši miela moteris ga-lėjo jam pakišti? Paskui Ernestas, o gal Mozis, žodžiu, vienas iš stipresniųjų, pro užpakalines duris išsitempė Lijamą į so-delį ir abu ėmė raičiotis žolėje. Mes visi juokėmės žiūrėdami. Prunkštė ir mano praužvėlis brolis Lijamas, kuris sviedė peilį ir dabar už tai gavo pylos, jis irgi juokėsi, paskui griebė vy-resnėlį už kulkšnies ir pargriovė ant žolės. Juokiausi ir aš, jei gerai prisimenu. Motina gal kiek pakudakavo stebėdama šią sceną ir jau pasuko eiti savais reikalais. Sesutė Midžė pakėlė peilį, pagrūmojo pro langą besigalynėjantiems peštukams ir įmetė į kriauklę, pilną nešvarių indų. Ką jau ką, bet linksmin-tis mūsų šeimynėlė mokėjo.

Mano motina uždeda arbatinio dangtį ir žiūri į mane.